

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

©2024 БУДАНОВ М. П.

УДК 330.26
JEL: L94; P42; P48; Q47

Буданов М. П. Формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергетичною безпекою підприємств

Розглянуто проблеми забезпечення управління енергетичною безпекою (ЕБ) підприємства, систематизовано елементи та функції, які включає управління енергетичною безпекою підприємства. Доведено, що ефективним інструментом формування енергетичної безпеки є механізм організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства, який об'єднує підходи, фактори, принципи, методи, функції, засоби та інструменти, за допомогою яких досягаються стратегічні цілі управління енергетичною безпекою підприємства електроенергетичної системи на макро-, мезо- та мікрорівні економіки. Визначено, що необхідним є системне вивчення змісту механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства на різних рівнях управління; дослідження особливостей управління енергобезпекою на об'єктах генерації, передачі, розподілу енергії, що входять до складу підприємства, властивих нано- та мікрорівням економіки. Визначено складові елементи механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємств, розглянуто етапи його розробки, зокрема аналітичного, оцінно-діагностичного, організаційно-управлінського, контрольного. Досліджено сутність формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємств як економічного процесу в сучасних умовах розвитку електроенергетичної системи на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки. Доведено, що при формуванні механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства для захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз необхідно враховувати дві складові для забезпечення енергобезпеки підприємства, а саме: організаційну та економічну. Вивчення механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства з позиції комплексного підходу дає змогу визначити механізм як цілісну систему управління, яка формується із сукупності взаємопов'язаних елементів.

Ключові слова: механізм, енергетична безпека, підприємство, функції управління, організаційно-економічне забезпечення, управління.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 22.

Буданов Микола Павлович – здобувач ступеня доктора філософії, Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

E-mail: pavelfeofanovich@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8032-0562>

UDC 330.26
JEL: L94; P42; P48; Q47

Budanov M. P. Formation of a Mechanism for Organizational and Economic Support of Energy Security Management of Enterprises

The problems of ensuring the management of energy security (ES) of the enterprise are considered, the elements and functions that the management of energy security of the enterprise includes are systematized. It is proved that an effective tool for the formation of energy security is the mechanism of organizational and economic support for the management of energy security of the enterprise, which combines approaches, factors, principles, methods, functions, means and tools with the use of which the strategic goals of energy security management of the enterprise of the electric energy system at the macro-, meso- and micro levels of the economy are achieved. It is a determined necessity to systematically study the content of the mechanism of organizational and economic support of energy security management of enterprise at different levels of management; studying the features of energy security management at energy generation, transmission, distribution facilities that are part of the enterprise, inherent in the nano- and micro levels of the economy. The constituent elements of the mechanism of organizational and economic support of energy security management of enterprises are defined, the stages of its development are considered, in particular analytical, evaluative and diagnostic, organizational and managerial, and control stages. The essence of the formation of the mechanism of organizational and economic support for the management of energy security of enterprises as an economic process in the modern conditions of development of the electric energy system at the macro-, meso- and micro levels of the economy is surveyed. It is proved that when forming a mechanism for organizational and economic support of energy security management of an enterprise to protect against external and internal threats, it is necessary to take into account two components of ensuring the energy security of an enterprise, namely: organizational and economic ones. The study of the mechanism of organizational and economic support of energy security management of an enterprise from the standpoint of an integrated approach makes it possible to define the mechanism as an integral management system, which is formed from a set of interrelated elements.

Keywords: mechanism, energy security, enterprise, management functions, organizational and economic support, management.

Fig.: 3. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 22.

Budanov Mykola P. – Graduate of the degree of Doctor of Philosophy, Educational and Scientific Institute "Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy" of V. N. Karazin Kharkov National University (16 Universytetska Str., Kharkiv, 61003, Ukraine)

E-mail: pavelfeofanovich@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8032-0562>

Сьогодні в умовах ринкових відносин кожне енергетичне підприємство повинно орієнтуватися не лише на забезпечення ефективності економічних процесів, а й акцентувати увагу на розробленні та впровадженні систем і механізмів забезпечення управління, які здатні оперативно реагувати на мінливі умови та несприятливі виклики зовнішнього середовища. У сучасному економічному просторі недооцінювання ролі економічної безпеки та її значення в системі управління підприємством робить його чутливим до зовнішніх та внутрішніх викликів і може призвести до виникнення цілого комплексу проблем системного характеру.

Одним із важливих чинників, який впливає на темпи зростання економіки України, є низький рівень енергетичної безпеки підприємств електроенергетичної системи на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки. Серед головних факторів, які впливають на енергетичну безпеку України, можна виділити залежність від імпорту енергоресурсів, нестабільність внутрішньої та зовнішньої політичної ситуації, терористичну загрозу та недостатню розвиненість інфраструктури [22].

Саме тому в умовах нестабільної української економіки особливої актуальності для вітчизняного паливно-енергетичного комплексу набуває питання розроблення ефективного механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергетичною безпекою (ЕБ) підприємства електроенергетичної системи на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки.

Одним із напрямів підвищення рівня енергобезпеки виробничих підрозділів підприємства є застосування механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства.

Стратегічним завданням механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства є об'єднання технологій, систем, методів, засобів в єдину комплексну систему управління підприємствами на основі проведення неперервного моніторингу в автоматизованому режимі реального часу.

Необхідно зазначити, що впровадження механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства у виробництво енергії дозволить підвищити її економічну ефективність. Для забезпечення успішного його функціонування необхідна результативна синхронна реалізація всіх його складових. Однак на сьогодні відсутній єдиний науковий підхід до формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства, що актуалізує зазначену проблематику та

обумовляє доцільність і необхідність подальшого вивчення.

Питання розробки механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергетичною безпекою підприємств досліджували багато вітчизняних науковців, зокрема Бабічев А. [14], Гевко Б. [3; 5], Дзядикевич Ю. [5; 6], Брич В. [5], Дзеджула В. [5], Леонов Я. [22], Матвійчук Н. [10], Мельниченко О. [11], Миколок О. [12], Прохорова В. [14–16], Струк Н. [18], Шевчук Я. [21], Ярова О. [22] та багато інших.

Незважаючи на спектр питань, охоплених дослідженнями, недостатньо опрацьованими як у зарубіжній, так і у вітчизняній літературі залишаються питання формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергетичною безпекою підприємства як основи підвищення рівня електроенергетичної системи держави на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки.

Мета дослідження – вирішення комплексу завдань щодо формування механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергетичною безпекою підприємств електроенергетичної системи на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки як інструменту досягнення можливостей переходу підприємства з одного якісного рівня до іншого, враховуючи акумулювання ресурсних резервів та застосування технологій адаптаційного характеру.

Для дослідження процесів забезпечення управління енергобезпекою необхідно визначити об'єкт управління енергетичною безпекою, який необхідно відрізнити за його масштабом, що може бути міжнародним (світ загалом, континент, група країн), національним (окрема країна), регіональним (регіон, область), масштабом окремого підприємства та процесів, які відбуваються на підприємстві, що зумовляє доцільність розгляду процесу забезпечення управління енергобезпекою на всіх рівнях функціонування економіки (рис. 1).

Як зазначено авторами праці [20], реалізація системи заходів щодо забезпечення рівня енергетичної безпеки України дозволить забезпечити ЕБ як найважливішу частину національної безпеки, запобігти загрозам для економіки України та її регіонів, підвищити її стійкість, створити умови для динамічного розвитку енергетики та поліпшення добробуту населення України.

Саме мікрорівень (рівень енергопідприємства) є базовим об'єктом управління для забезпечення енергетичної безпеки на мезорівні (регіону) та макрорівні (країни), що дозволяє охарактеризувати сутність енергетичної безпеки підприємства (як економічної системи) як ступінь захищеності

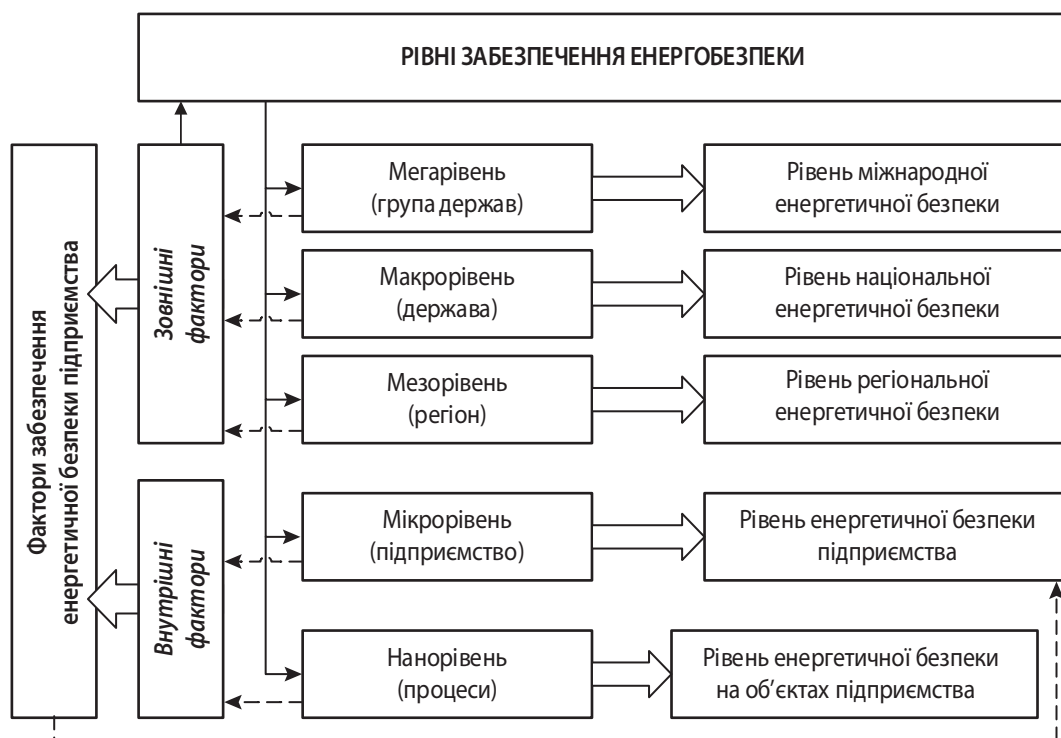

Рис. 1. Рівні забезпечення енергетичної безпеки

його енергопостачання від ендогенних та екзогенних загроз в умовах стабільного функціонування з урахуванням перспективи розвитку, а також ступінь енергозабезпечення мінімально необхідних потреб в енергії в надзвичайній ситуації.

Водночас постійні зміни середовища функціонування та позицій підприємств на ринку, ускладнені несприятливими політичними та соціально-економічними змінами в суспільстві, вимагають визначення найважливіших факторів безпеки сучасного підприємства та розробки заходів щодо забезпечення їх стану на належному рівні. Забезпечення належного рівня енергетичної безпеки передбачає вибір пріоритетних напрямів діяльності.

Аналіз ряду наукових робіт [1–8] дозволяє стверджувати, що фактори забезпечення енергетичної безпеки підприємства умовно поділяються на зовнішні та внутрішні (див. рис. 1). При цьому зовнішні фактори діють у глобальному оточенні підприємства і не підконтрольні підприємству, а внутрішні певною мірою залежать від діяльності підприємства.

До зовнішніх факторів забезпечення енергетичної безпеки підприємства належать: геополітичні, економічні, природні, науково-технічні фактори країни та регіону.

На відміну від зовнішніх факторів внутрішні цілком залежать від діяльності підприємств. Серед основної групи внутрішніх факторів забезпечення

енергобезпеки підприємства для енергетичного підприємства виділяють:

- ✦ *техніко-технологічні фактори*, що пов'язані з прогресивними змінами в техніці та технології виробництва енергії. До них належать: впровадження у виробничий процес енергоефективних технологій і нової техніки; модернізація наявного устаткування; підвищення завантаження енергообладнання; використання більш якісних та ефективних видів палива та енергії, у тому числі з відновлювальних джерел; зниження енергоемності продукції; перехід на автономні системи енергопостачання; попередження порушень правил техніки безпеки при використанні обладнання, у тому числі й енергетичного; підвищення обізнаності керівництва та персоналу з питань енергозбереження; мотивація персоналу до енергозбереження; залучення всього персоналу до підвищення енергоефективності; залучення персоналу підприємства в процес енергоаудиту тощо;
- ✦ *організаційно-економічні фактори*, що забезпечують прогресивні зміни в організації виробництва, праці й управлінні підприємством. До них належать: удосконалення системи управління енергетичним господарством підприємства, зокрема шляхом впровадження сучасних інструментів енер-

гоменеджменту та енергетичного контролю; впровадження автоматизованих систем управління; вдосконалення організації й обслуговування робочих місць; впровадження прогресивних норм і нормативів енергоспоживання; вдосконалення системи стимулювання процесів енергозбереження; організація можливості диверсифікації джерел постачання паливно-енергетичних ресурсів тощо.

Відповідно, використовуючи набір вищерозглянутих факторів, менеджери підприємства зможуть вжити заходів для поліпшення стану енергетичного господарства та забезпечення енергетичної безпеки. Оптимальний набір факторів сприятиме підвищенню енергоефективності та ефективному функціонуванню підприємства загалом. Крім того, підвищення рівня енергетичної безпеки підприємств у стратегічній перспективі приведе до підвищення рівня енергетичної безпеки на макро- та мезорівнях економіки.

Першочерговою проблемою забезпечення енергетичної безпеки є відстеження та оцінка рівня загроз за допомогою багатовимірних, системних та інших методів та прогнозування розвитку ситуацій (сценаріїв) з метою управління ними та впровадження відповідних заходів для підвищення рівня енергобезпеки.

Для вирішення завдання забезпечення управління енергобезпекою підприємства необхідно, щоб енергетичне підприємство могло адаптуватися до нових умов господарювання, а для цього необхідно змінити його внутрішню структуру, генерувати нові форми та методи управління як поточними виробничими процесами, так і процесами відтворювального характеру, безпосередньо пов'язаними з процесами генерації, передачі, розподілу та споживання енергії.

Оскільки в сучасних умовах енергетична безпека підприємства є значним елементом економічного потенціалу енергопідприємства, для її забезпечення необхідна чітко розроблена та ефективно функціонуюча система управління енергетичною безпекою.

Автор праці [21] зауважує, що використання відновлюваних джерел енергії сприяє створенню сталої та ефективної енергетичної системи, що зменшує залежність від ненадійних джерел енергії та забезпечує стабільність енергопостачання в мінливих умовах. Невизначеність стану енергетичних ресурсів підтверджує, що енергопідприємствам електроенергетичної системи (ЕЕС), щоб перейти від адміністративних принципів роботи до ринкових, особливо у випадках, коли постає питання

зниження втрат і оновлення виробничих фондів енергопідприємства, необхідно формувати механізм організаційно-економічного забезпечення управління енергетичної безпекою підприємства, який доцільно розуміти як єдину систему забезпечення енергетичної безпеки підприємства з його функціональними підрозділами та об'єктами, органами управління підприємства. І тут необхідне ефективне планування заходів та оптимальне розподілення ресурсів на їх здійснення (рис. 2).

Процес формування такого механізму включає визначення мети, шляхів та способів її досягнення, а також необхідних засобів та їх джерел. Механізм організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємств повинен об'єднувати організаційні та економічні цілі, стимули та заходи, які направлені на підвищення рівня енергобезпеки підприємства, із використанням різних інструментів керування енергобезпекою. У рамках дослідження для реалізації поставленої мети запропоновано чинники, що впливають на процеси генерації, передачі, розподілу та споживання енергії.

Стратегічною метою реалізації механізму організаційно-економічного забезпечення управління ЕБ підприємств ЕЕС виступає вибудовування комплексу оптимальних умов для протистояння впливу внутрішніх і зовнішніх загроз у сфері ЕБ. Цей механізм також має включати відповідні структури, функції та процедури прийняття та реалізації рішень з питань ЕБ підприємства ЕЕС. Виходячи з цього було розроблено механізм організаційно-економічного забезпечення управління ЕБ підприємства ЕЕС на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки.

Управління енергетичною безпекою підприємства полягає в ідентифікації загроз і ризиків, оцінці ступеня кризового стану системи безпеки, використанні енергетичних ресурсів через реалізацію таких етапів: виявлення потреб у енергетичних ресурсах; оцінка вартості; формування та використання ресурсів; оцінка ефективності використання енергетичних ресурсів підприємства.

Основні принципи, на яких базується забезпечення управління енергетичною безпекою підприємства, наведено на рис. 3.

Запропоновано розглядати такі основні функції процесу управління енергетичною безпекою підприємства (табл. 1), що забезпечують реалізацію механізму організаційно-економічного забезпечення управління ЕБ підприємства ЕЕС.

До значущих функцій слід віднести функції захисту, управління, регулювання, попередження, інновації, планування, прогнозування, мотивації,

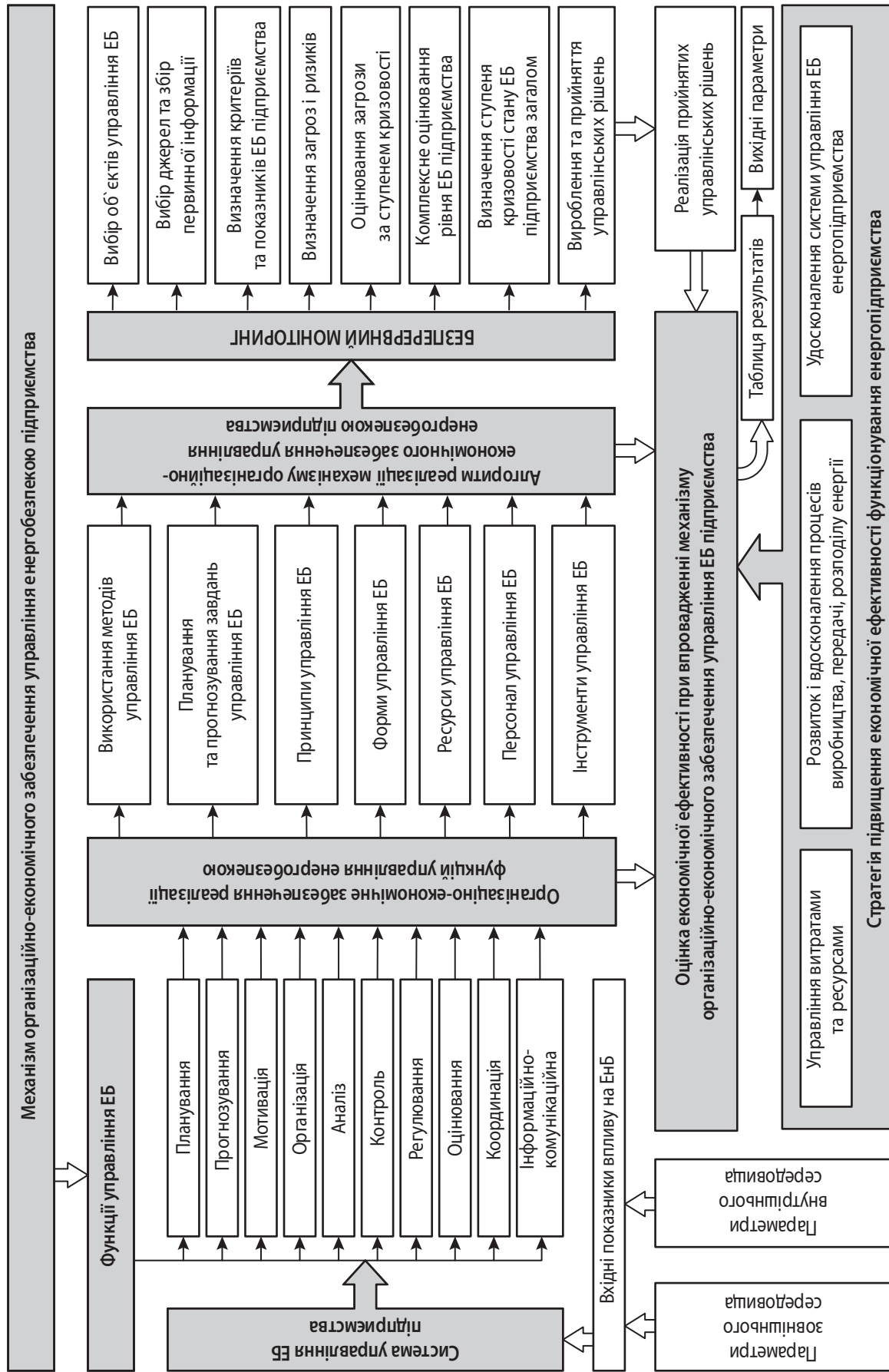

Рис. 2. Механізм організаційно-економічного забезпечення управління енергетичною безпекою підприємств

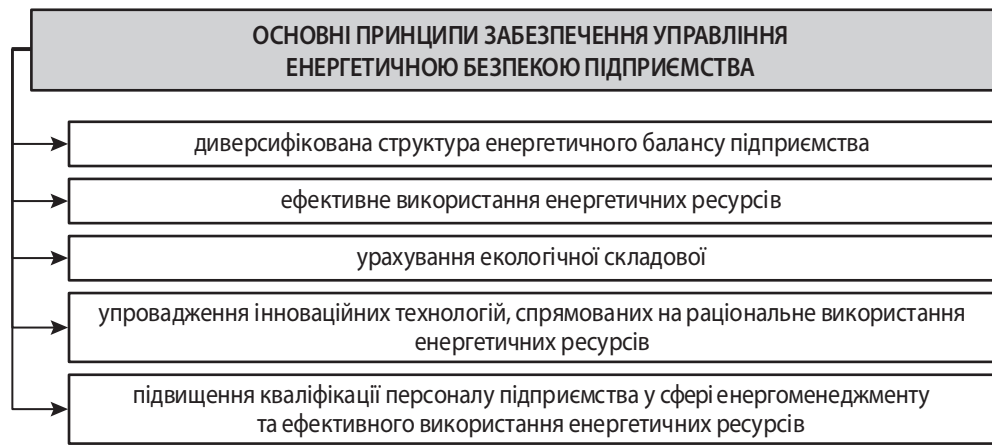

Рис. 3. Основні принципи забезпечення управління енергетичною безпекою підприємства

Таблиця 1

Основні функції механізму організаційно-економічного забезпечення управління ЕБ підприємства ЕЕС

Функція	Завдання функції
1	2
Захисту	Спрямована на захист розвитку підприємства ЕЕС на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки від сукупності внутрішніх і зовнішніх загроз, які пов'язані з наявністю достатнього ресурсного енергетичного потенціалу
Управління	Спрямована на координацію діяльності органів управління ЕБ підприємства шляхом забезпечення єдності дій усіх управлінських об'єктів і підрозділів з метою ефективного впливу на виробничий процес з позиції економічної ефективності
Регулювання	Передбачає нейтралізацію внутрішніх і зовнішніх загроз шляхом механізму державного регулювання чи ринкового саморегулювання
Попередження	Спрямована на передбачення та подальше попередження про виникнення внутрішніх і зовнішніх загроз, ризиків та критичних ситуацій у процесах, що протікають на об'єктах генерації, передачі, розподілу та споживання енергії
Інновацій	Заснована на виробленні та подальшому застосуванні інноваційних рішень та заходів для подолання загроз, що виникають або вже діють
Планування	Зводиться до складання енергетичних балансів для підприємства ЕЕС
Прогнозування	Дозволяє робити прогнози про наслідки у зв'язку з виникненням внутрішніх і зовнішніх загроз, ризиків і критичних ситуацій у процесах, що протікають на об'єктах генерації, передачі, розподілу та споживання енергії
Мотивації	Спрямована на забезпечення зацікавленості оперативного персоналу в ефективному енергоспоживанні та в енергоефективності енергопідприємства загалом
Організації	Включає організацію контрольно-вимірювального господарства, впровадження обґрунтованих нормативів енергоспоживання, організацію ефективної системи обліку витрат енергоресурсів
Аналізу	Аналізує стан ЕБ підприємства та має забезпечувати зворотний зв'язок між очікуваннями, визначеними початковими планами управління ЕБ підприємства, з реальними значеннями індикаторів ЕБ. Головна мета аналізу в забезпеченні ЕБ полягає в обслуговуванні функції планування ЕБ і забезпеченні цілей управління енергобезпекою
Контролю	Спрямована на проведення поточного контролю та діагностики, що дозволяють своєчасно коригувати результати заходів, які проводяться для зміцнення ЕБ і виконання цільових показників-індикаторів
Оцінювання	Дозволяє оцінити рівень стану ЕБ енергопідприємства за пороговими значеннями показників – індикаторів ЕБ

1	2
Координації	Координує функціонування механізму організаційно-економічного забезпечення управління ЕБ підприємства та затвердження його результатів. Координація процесу управління ЕБ покликана забезпечувати узгодженість у часі та просторі дій органів управління ЕБ і посадових осіб, а також між системою енергетичної безпеки загалом і зовнішнім середовищем. Координація діяльності органів управління ЕБ призначена забезпечувати єдність дій всіх управлінських підрозділів з метою ефективного впливу на виробничий процес з позиції економічної ефективності
Інформаційної комунікації	Здійснює збір інформації про фактори, що впливають на вибір тих чи інших напрямів зміцнення енергетичної безпеки, а також первинні дані щодо загроз ЕБ
Розрахунку	Дозволяє проводити розрахунок показників-індикаторів щодо стану рівня енергобезпеки підприємства
Реалізації	Спрямована на реалізацію інструментарію з виконання поточного контролю та аудиту, що дозволить своєчасно коригувати результати заходів, які проводяться для зміцнення ЕБ і виконання цільових показників

організації, аналізу, контролю, регулювання, оцінювання, координації, інформаційної комунікації, розрахунку, реалізації.

Складові механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства являють собою сукупність методик, способів, прийомів, важелів, що організують стабільну та ефективну економічну діяльність енергопідприємства.

Сукупність методик, способів, прийомів, важелів на об'єктах генерації, передачі, розподілу енергії, що входять до складу підприємства, поділяються за змістом впливу на об'єкти управління на організаційно-управлінський, фінансовий, соціально-психологічний та інші – як моделі механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства. Тому система управління енергобезпекою підприємства зводиться не тільки до набору методів та важелів впливу на виробничі, технологічні, екологічні, соціально-економічні та інші процеси.

Основними етапами запровадження механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергетичною безпекою підприємства є: аналітичний, оцінно-діагностичний, організаційно-управлінський, контрольний.

На *аналітичному етапі* реалізації механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства аналізується та дається техніко-економічна оцінка тенденцій розвитку енергопідприємства. Виділяються пріоритетні вектори розвитку за наявних умов виробничого процесу підприємства, визначаються ризики в його економічній діяльності. Даний етап можна визначити як збір, обробку й аналіз усієї

первинної інформації, що надходить, яка може використовуватися для вдосконалення управління енергобезпекою на об'єктах генерації, передачі, розподілу та споживання енергії. Достовірність поточної інформації, отриманої на основі проведення безперервного моніторингу, буде підставою для оперативного прийняття управлінських рішень і тим самим дозволить заздалегідь попереджати про виникнення загроз та ризиків.

На *оцінно-діагностичному етапі* реалізації механізму організаційно-економічного забезпечення управління ЕБ підприємства рівень стану ЕБ та економічна ефективність оцінюються відповідно до обраних умов та показників – індикаторів ЕБ енергопідприємства.

На *організаційно-управлінському етапі* реалізації механізму організаційно-економічного забезпечення управління ЕБ підприємства аналізуються та виявляються тенденції та передумови відхилення фактичних показників-індикаторів від заздалегідь запланованих порогових значень. Залежно від результатів порівняння вибираються відповідні нормативні, економічні, організаційні та управлінські методи управління ЕБ підприємства.

Контрольний етап реалізації механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства визначає ефект, досягнутий завдяки оптимізації управління ЕБ підприємства. Крім того, на контрольному етапі, у разі досягнення або перевищення отриманих цільових показників порогових значень, проміжні цілі впровадження та реалізації механізму організаційно-економічного забезпечення управління ЕБ підприємства будуть вважатися досягнутими (мікрорівень). А також може збільшитись ефективність управління ЕБ підприємства на регіонально-

му рівні (мезорівень). Згодом може бути і вплив на електроенергетичну систему на макрорівні. Таким чином, здійснення всіх етапів реалізації механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства дозволить підвищити рівень ЕБ і поліпшити економічну ефективність підприємства на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки.

ВИСНОВКИ

Розглянуто проблеми забезпечення управління енергетичною безпекою підприємства електроенергетичної системи (ЕЕС). Виявлено елементи, які включають управління енергетичною безпекою підприємства на макро-, мезо- та мікрорівнях та уточнено функції управління енергетичною безпекою підприємства.

Наведено результати формування та розробки механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергетичною безпекою підприємств електроенергетичної системи на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки. Проаналізовано зовнішні та внутрішні загрози енергетичній безпеці підприємств та визначено їх вплив на стан рівня енергобезпеки, а також розглянуто можливості їхньої нейтралізації.

Розглянуто комплексний підхід до формування структури складових механізму організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства електроенергетичної системи на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки.

У результаті дослідження було запропоновано механізм організаційно-економічного забезпечення управління енергобезпекою підприємства з точки зору системного підходу, що дозволяє підвищити рівень забезпечення енергобезпеки підприємства не лише завдяки окремим функціональним підсистемам, а підійти до вирішення проблеми енергобезпеки на підприємстві комплексно. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Азаренков Г. Ф., Сердечна С. М. Формування аналітичного інструментарію забезпечення економічної безпеки стратегічного розвитку підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 508–517. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_5_117
2. Бондар В. Ю. Сутність поняття «організаційно-економічний механізм управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства». *Ефективна економіка*. 2018. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6503>
3. Гевко Б. Р. Організаційно-економічний механізм енергозбереження на підприємстві, його сутність та концептуальна модель. *Економічний вісник [Дніпровської політехніки]*. 2016. № 2. С. 99–106. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2016/2/EV20162_099-106.pdf
4. Гузенко Г. М., Гайдученко Ю. О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: сутність, економічний механізм її розбудови, особливості. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія «Економічна теорія та право»*. 2013. № 3. С. 77–89. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/3-77-89.pdf>
5. Дзядикевич Ю. В., Брич В. Я., Дзеджула В. В. та ін. Організаційно-економічний механізм енергозбереження: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 154 с.
6. Дзядикевич Ю. В. Енергетична безпека України та шляхи її реалізації. *Сталий розвиток економіки*. 2014. № 2. С. 5–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2014_2_2
7. Клименко Л. В. Організаційно-економічні механізми управління зовнішньоторговельною діяльністю підприємств: теорія та практика. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2013. Вип. 5. С. 163–169. URL: <https://lib.udau.edu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/d1e7f0f4-844a-4349-b93f-ed0826e73ab/content>
8. Літвінов О. С., Капалан С. М. Визначення сутності та складових організаційно-економічного механізму управління підприємством в умовах інноваційного розвитку. *Управління розвитком*. 2016. № 3. С. 59–65. URL: <http://surl.li/dodcse>
9. Маршук Л. М. Розробка організаційно-економічного механізму формування і використання ресурсно-фінансового потенціалу підприємства. *Інтелект XXI*. 2017. № 6. С. 66–69. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2017/2017_6/14.pdf
10. Матвійчук Н. М. Пріоритетні напрями забезпечення енергетичної безпеки України. *Економічний форум*. 2018. № 2. С. 183–187. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14144/1/Matviichuk_ef.pdf
11. Мельниченко О. А. Теоретичні основи державного регулювання параметрів енергетичної безпеки. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 2. С. 8–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2017_2_3
12. Миколюк О. Теоретичні підходи до трактування поняття «енергетична безпека». *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 7. С. 129–133. URL: <http://www.bsos.in.ua/journals/2016/7-2016/27.pdf>
13. Обертан Д. В. Напрями удосконалення організаційно-економічного механізму формування економічної безпеки управління підприємств. *Наукові записки [Української академії друкарства]. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 2. С. 101–113.
14. Прохорова В. В., Бабічев А. В., Буданов М. П. Енергетична безпека як стратегічний пріоритет забезпечення національної безпеки України. *Трансформація економічного середовища в умовах*

- ентропії: кол. моногр. / за заг. ред. В. В. Прохоро-
вої. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2024. С.
162–172. DOI: 10.33296/monograf-2024
15. Прохорова В. Реформування енергетичного сек-
тору України в контексті управління енергетич-
ною безпекою. *Адаптивне управління: теорія і
практика. Серія «Економіка»*. 2023. Вип. 15.
DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-15\(30\)-03](https://doi.org/10.33296/2707-0654-15(30)-03)
 16. Прохорова В., Ус В. «Зелена» енергетика в кон-
цепції циркулярної економіки: відновлення та
використання поновлюваних джерел у неста-
більних умовах. *Адаптивне управління: теорія і
практика. Серія «Економіка»*. 2024. Вип. 18.
DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-05](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-05)
 17. Сабецька Т. І. Особливості формування органі-
заційно-економічного механізму забезпечення
економічної безпеки сучасного підприємства.
Бізнес-навігатор. 2019. Вип. 3-1. С. 118–123. URL:
<http://surl.li/uohgvz>
 18. Струк Н. П. Основні складові механізму забезпе-
чення енергетичної безпеки держави. *Глобаль-
ні та національні проблеми економіки*. 2016.
Вип. 10. С. 231–234. URL: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/49.pdf>
 19. Хоменко І. О., Волинець Л. М., Горобінська І. В.
Організаційно-економічний механізм функціо-
нування і розвитку підприємств. *Київський еконо-
мічний науковий журнал*. 2023. № 1. С. 86–92. URL:
[https://journals.kyumu.kyiv.ua/index.php/economy/
article/view/54/53](https://journals.kyumu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/54/53)
 20. Шатохін А. Л., Ігнашкіна Т. Б. Сутність та складо-
ві елементи механізму управління економічною
безпекою підприємства. *Бізнес Інформ*. 2014. № 3.
С. 396–402. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-3_0-pag-es-396_402.pdf
 21. Шевчук Я. В. Механізм управління системою
енергетичної безпеки регіонів. *Агросвіт*. 2016.
№ 23. С. 65–71. URL: [http://www.agrosvit.info/
pdf/23_2016/13.pdf](http://www.agrosvit.info/pdf/23_2016/13.pdf)
 22. Ярова О. А., Леонов Я. В. Організаційно-економіч-
ні умови забезпечення розвитку енергетичного
сектору. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021.
№ 18. С. 30–34.
DOI: 10.32702/2306-6814.2021.18.30

REFERENCES

- Azarenkov, H. F., and Serdechna, S. M. "Formuvannia
analychnoho instrumentariiu zabezpechennia
ekonomichnoi bezpeky stratehichnoho rozvytku
pidpriemstva" [Formation of Analytical Instrumen-
tation Ensuring Economic Safety of Strategic De-
velopment]. *Molodyi vchenyi*, no. 5 (2017): 508-517.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_5_117
- Bondar, V. Yu. "Sutnist poniattia «orhanizatsiino-eko-
nomichnyi mekhanizm upravlinnia zovnishnyoeko-
nomichnoiu diialnistiu pidpriemstva»" [The Es-
sence of the Concept "Organizational and Econom-
ic Mechanism of Management of Foreign Economic

- Activity of the Enterprise"]. *Efektivna ekonomika*,
no. 8 (2018). [http://www.economy.nayka.com.
ua/?op=1&z=6503](http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6503)
- Dziadykevych, Yu. V. "Enerhetychna bezpeka Ukrainy ta
shliakhy yii realizatsii" [Energy Security of Ukraine
and Ways of its Realization]. *Stalyi rozvytok eko-
nomiky*, no. 2 (2014): 5-11. [http://nbuv.gov.ua/
UJRN/sre_2014_2_2](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2014_2_2)
- Dziadykevych, Yu. V. et al. *Orhanizatsiino-ekonomichnyi
mekhanizm enerhozberezhennia* [Organizational
and Economic Mechanism of Energy Saving]. Ternopil:
TNEU, 2018.
- Hevko, B. R. "Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm
enerhozberezhennia na pidpriemstvi, yoho sut-
nist ta kontseptualna model" [Organizational and
Economic Mechanism of Energy Saving at the En-
terprise, Its Essence and Conceptual Model]. *Eko-
nomichnyi visnyk [Dniprovskoi politekhniki]*, no. 2
(2016): 99-106. [https://ev.nmu.org.ua/docs/2016/2/
EV20162_099-106.pdf](https://ev.nmu.org.ua/docs/2016/2/EV20162_099-106.pdf)
- Huzenko, H. M., and Haiduchenko, Yu. O. "Zovnishn-
yoekonomichna diialnist pidpriemstva: sutnist,
ekonomichnyi mekhanizm yii rozbudovy, osobly-
vosti" [Foreign Economic Activity of the Enterprise:
The Essence of its Development, Economic Mecha-
nism, Especially]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu
«Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mu-
droho»*. *Seriia «Ekonomichna teoriia ta pravo»*, no. 3
(2013): 77-89. [http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-con-
tent/uploads/2016/01/3-77-89.pdf](http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-con-
tent/uploads/2016/01/3-77-89.pdf)
- Khomenko, I. O., Volynets, L. M., and Horobinska, I. V.
"Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm funk-
tsionuvannia i rozvytku pidpriemstv" [Organi-
zational and Economic Mechanism of Enterprise
Functioning and Development]. *Kyivskiy ekono-
michnyi naukovyi zhurnal*, no. 1 (2023): 86-92. [https://
journals.kyumu.kyiv.ua/index.php/economy/article/
view/54/53](https://journals.kyumu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/54/53)
- Klymenko, L. V. "Orhanizatsiino-ekonomichni mekha-
nizmy upravlinnia zovnishnyotorhovelnouiu diial-
nistiu pidpriemstv: teoriia ta praktyka" [Organi-
zationally Economic Mechanisms of Management
of Enterprises Foreign Trade Activity: Theory and
Practice]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarno-
ho universytetu. Seriia «Ekonomika i menedzhment»*,
iss. 5 (2013): 163-169. [https://lib.udau.edu.ua:8443/
server/api/core/bitstreams/d1e7f0f4-844a-4349-
b93f-ed0826e73ab/content](https://lib.udau.edu.ua:8443/
server/api/core/bitstreams/d1e7f0f4-844a-4349-
b93f-ed0826e73ab/content)
- Litvinov, O. S., and Kaptalan, S. M. "Vyznachennia sut-
nosti ta skladovykh orhanizatsiino-ekonomichnoho
mekhanizmu upravlinnia pidpriemstvom v umovakh
innovatsiinoho rozvytku" [Indetification of
the Essence and Components of the Organizational
and Economic Mechanism of Enterprise Manage-
ment within the Context of Innovative Develop-
ment]. *Upravlinnia rozvytkom*, no. 3 (2016): 59-69.
<http://surl.li/dodcse>
- Marshuk, L. M. "Rozrobka orhanizatsiino-ekonomich-
noho mekhanizmu formuvannia i vykorystannia

- resursno-finansovoho potentsialu pidpriemstva" [Development of Organizational and Economic Mechanism of Forming and Use of Resource-Financial Potential of Enterpris]. *Intelekt XXI*, no. 6 (2017): 66-69. http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2017/2017_6/14.pdf
- Matviichuk, N. M. "Priorityetni napriamy zabezpechennia enerhetychnoi bezpeky Ukrainy" [Priority Measures of Providing Energy Security of Ukraine]. *Ekonomichni forum*, no. 2 (2018): 183-187. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14144/1/Matviichuk_ef.pdf
- Melnychenko, O. A. "Teoretychni osnovy derzhavnogo rehuliuвання parametriv enerhetychnoi bezpeky" [Theoretical Basis for State Regulation of Energy Security Parameters]. *Teoriia ta praktyka derzhavnogo upravlinnia*, no. 2 (2017): 8-14. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2017_2_3
- Mykoliuk, O. "Teoretychni pidkhody do traktuvannia poniattia «enerhetychna bezpeka»" [Theoretical Approaches to Interpretation of the «Energy Security» Concept]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, iss. 7 (2016): 129-133. <http://www.bses.in.ua/journals/2016/7-2016/27.pdf>
- Obertan, D. V. "Napriamy udoskonalennia orhanizatsiino-ekonomichnogo mekhanizmu formuvannia ekonomichnoi bezpeky upravlinnia pidpriemstv" [Directions for Improving the Organizational and Economic Mechanism of Forming the Economic Security of Enterprise Management]. *Naukovi zapysky [Ukrainskoi akademii druzarstva]. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, no. 2 (2017): 101-113.
- Prokhorova, V. "Reformuvannia enerhetychnoho sektoru Ukrainy v konteksti upravlinnia enerhetychnoi bezpekoii" [Reforming the Energy Sector of Ukraine in the Context of Energy Security Management]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriiia «Ekonomika»*, no. 15 (2023). DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-15\(30\)-03](https://doi.org/10.33296/2707-0654-15(30)-03)
- Prokhorova, V. V., Babichev, A. V., and Budanov, M. P. "Enerhetychna bezpeka yak stratehichniy priorytet zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy" [Energy Security as a Strategic Priority for Ensuring the National Security of Ukraine]. In *Transformatsiia ekonomichnogo seredovyscha v umovakh entropii*, 162-172. Kharkiv: Vydavnytstvo Ivanchenka I. S., 2024. DOI: 10.33296/monograf-2024
- Prokhorova, V., and Us, V. "«Zelena» enerhetyka v kontseptsii tsyrkuliarnoi ekonomiky: vidnovlennia ta vykorystannia ponovliuvanykh dzherel u nestabilnykh umovakh" [«Green» Energy in the Concept of Circular Economy: Recovery and Use of Renewable Sources in Unstable Conditions]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriiia «Ekonomika»*, no. 18 (2024). DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-05](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-05)
- Sabetska, T. I. "Osoblyvosti formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnogo mekhanizmu zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky suchasnoho pidpriemstva" [Features of the Formation of Organizational and Economic Mechanism for Ensuring the Economic Security of Modern Enterprises]. *Biznes-navihator*, iss. 3-1 (2019): 118-123. <http://surl.li/uoxgvz>
- Shatokhin, A. L., and Ilnashkina, T. B. "Sutnist ta skladovi elementy mekhanizmu upravlinnia ekonomichnoi bezpekoii pidpriemstva" [Essence and Component Elements of the Mechanism of Management of the Enterprise Economic Security]. *Biznes Inform*, no. 3 (2014): 396-402. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-3_0-pages-396_402.pdf
- Shevchuk, Ya. V. "Mekhanizm upravlinnia systemoiu enerhetychnoi bezpeky rehioniv" [The Mechanism of Management System of Energy Security of Regions]. *Ahrosvit*, no. 23 (2016): 65-71. http://www.agrosvit.info/pdf/23_2016/13.pdf
- Struk, N. P. "Osnovni skladovi mekhanizmu zabezpechennia enerhetychnoi bezpeky derzhavy" [Main Constituents of Mechanism of Providing Power Security of the Country]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, iss. 10 (2016): 231-234. <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/49.pdf>
- Yarova, O. A., and Leonov, Ya. V. "Orhanizatsiino-ekonomichni umovy zabezpechennia rozvytku enerhetychnoho sektoru" [Organizational and Economic Conditions for Ensuring the Energy Sector]. *Investyt-sii: praktyka ta dosvid*, no. 18 (2021): 30-34. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.18.30